

ГЛАВА IV.

АНАЛИЗЪ НА ТАБЛИЦИТЪ ЗА СМЪРТНОСТЪТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ВЪ БЪЛГАРИЯ ЗА ГОДИНИТЪ 1899—1902 И 1925—1928

13. Смъртността въ България къмъ 1900 и 1926 година

Таблицитъ за смъртността на населението въ България за годинитъ 1899—1902 и 1925—1928 очертаватъ ясно хода на смъртността въ нашата страна съ измѣненіето на възрастта. Особеноститъ въ смъртността характеризиратъ четири основни периода въ развитието на човѣшкия животъ.

Първиятъ периодъ, отъ 0—13 годишна възраст, се характеризира съ постоянно и неуклонно намаление на смъртността. Въ началото, веднага следъ раждането, смъртността между новороденитъ е извънредно голѣма, но детскиятъ организъмъ бързо се приспособява къмъ новитъ условия на живота и смъртността постепенно намалява, за да достигне своя минимумъ въ 13-та годишна възраст.

Вториятъ периодъ обема възраститъ отъ 13—25 години. Смъртността презъ този периодъ, постепенно се увеличава, достига своя максимумъ на 22 годишна възраст и следъ това слабо намалява до къмъ 25 годишна възраст. Това е периодътъ на най-непокойния ходъ на смъртността. Биологически той съпада съ пубертетната възраст.

Презъ този периодъ, времето на развитие и закрепване на половата система и оформяване душевния образъ на детето, то преживява една сложна и дълбока криза — физиологична и душевна. Ето защо въ този периодъ организъмътъ му се подава лесно на атакитъ на разни болести и туберкулозата взема най-голѣмъ брой жертви.

Третиятъ периодъ обема възраститъ отъ 25 до 50—55 години. Презъ този периодъ смъртността стои почти на една сжца височина съ едно постепенно слабо увеличение. Това е стабилната възраст въ човѣшкия животъ, периодътъ, презъ който индивидътъ трѣбва да изпълни своята биологична задача — продължение на рода. Биологически това е полово-възпроизводителниятъ периодъ. Организъмътъ е въ пълна зрѣлостъ и не смущаванъ отъ никакви физиологични и душевни пертурбации е заетъ съ творчество — душевно, физично и биологично.

Следъ свършването на полово възпроизводителния периодъ, отъ 55 години нагоре, смъртността започва въ началото по-бавно, а въ послѣдствие все по-бързо и прогресивно да се увеличава. Въ тая възраст настѣпва упадъкъ въ всички физиологични функции, съпротивителната сила на организма намалява и той не може да се бори успѣшно съ болеститъ.

Това е общата характеристика на смъртността презъ течение на цѣлия животъ на човѣка въ българското общезитие.

Виждаме, че смъртността е въ тѣсна връзка съ биологичната структура и функции на организма.

Вънъ отъ влиянието на възрастта, таблицитъ ни очертаватъ ясно и отношението между пола и смъртността. За да направимъ сравнение между смъртността на мжжетъ и женитъ по таблицитъ за смъртността къмъ 1900 и 1926 година, изчисляваме отношението на въроятността за умирање на мжжетъ при известна възраст и периодъ време къмъ въроятността за умирање на женитъ при сжщата възраст и време. Тѣзи отношения сж единични индексни числа, които показватъ колко пѣти е по-голѣма или по-малка въроятността за умирање на мжжетъ при известна възраст, сравнена съ тази на женитъ за сжщата възраст, ако тая последната въроятностъ вземемъ за единица.

ТАБЛИЦА № 37

Възраст	1900	1926	мжже	жени
	q_x^m $q_x^ж$	q_x^m $q_x^ж$	q_x^{1926} q_x^{1900}	q_x^{1926} q_x^{1900}
0	1:1482	1:1523	1:0376	1:0340
1	1:0248	0:9999	0:8917	0:9139
2	0:9979	0:9650	0:5636	0:5828
3	1:0071	0:9493	0:5054	0:5362
4	0:9967	0:9655	0:4638	0:4788
5	1:0192	0:9456	0:4284	0:4618
6	1:0380	0:9912	0:4319	0:4524
7	1:0332	0:9856	0:5014	0:5256
8	1:0185	0:9742	0:5516	0:5767
9	0:9922	0:9590	0:5792	0:5992
10	0:9561	0:9405	0:5805	0:5902
11	0:9151	0:8958	0:5478	0:5596
12	0:8776	0:8794	0:5222	0:5193
13	0:8427	0:8411	0:4912	0:4921
14	0:8258	0:8352	0:5044	0:4988
15	0:8259	0:8552	0:5724	0:5532
16	0:8434	0:8159	0:6800	0:7022
17	0:8025	0:9072	0:8224	0:7276
18	0:8791	0:9318	0:8363	0:7890
19	1:0226	0:9208	0:7883	0:8755
20	1:0874	0:9063	0:7407	0:8887
21	0:7834	0:8540	0:6801	0:6239
22	0:7987	0:8188	0:6587	0:6426
23	0:7823	0:7866	0:6762	0:6725
24	0:7093	0:7757	0:7740	0:7078
25	0:7996	0:5875	0:5633	0:7667
26	0:8036	0:6381	0:5681	0:7154
27	0:8080	0:7247	0:5734	0:6392
28	0:8126	0:7354	0:5791	0:6399
29	0:8175	0:7465	0:5848	0:6404
30	0:8227	0:7585	0:5911	0:6411
31	0:8283	0:7713	0:5979	0:6421
32	0:8342	0:7849	0:6049	0:6430
33	0:8404	0:7993	0:6126	0:6441
34	0:8471	0:8145	0:6205	0:6453
35	0:8540	0:8306	0:6290	0:6468
36	0:8613	0:8474	0:6379	0:6483
37	0:8691	0:8650	0:6472	0:6502
38	0:8770	0:8834	0:6571	0:6524
39	0:8854	0:9043	0:6687	0:6547
40	0:8941	0:9222	0:6780	0:6573
41	0:9023	0:9425	0:6897	0:6603
42	0:9121	0:9631	0:7007	0:6636
43	0:9218	0:9843	0:7125	0:6673
44	0:9315	1:0054	0:7248	0:6715
45	0:9413	1:0268	0:7374	0:6760
46	0:9514	1:0481	0:7502	0:6810
47	0:9613	1:0688	0:7634	0:6866
48	0:9712	1:0891	0:7767	0:6926
49	0:9810	1:1087	0:7902	0:6992
50	0:9905	1:1272	0:8039	0:7065